

Open land

Een nieuw jaar beginnen is zoiets als het aanvaarden van een reis. Het maakt onrustig. Je weet: de tijd verstrijkt, maar ook strekt zich een nieuwe ruimte uit. 'Zalig Nieuwjaar' kwamen ons onze katholieke burens vroeger na twaalf wensjes en ik herinner me dat mijn moeder het een beetje gek vond, dat 'zalig' in plaats van 'gelukkig', maar ook dat ze zei: we bedoelen hetzelfde. Alsof het dezelfde richting is die we inslaan. En als we hier met Kerstmis zo wat spelen met die woorden 'zalig, vrolijk, gezegend, gelukkig...' en de volgende dag de dans aanvaarden - jong en oud, vreemd, bekend - met hoeveel vrijwilligers weer in touw: wat was het ook deze keer weer prachtig! Dan lijkt het er voor even te zijn. Eén dag. Met niets van niets begonnen. Voorproefje dat het kan...

Mij maakt het altijd enigszins onrustig die Oudejaarsnacht. Niet alleen ben ik blij als we het er zonder kleerscheuren weer hebben afgebracht en het kapitaal aan vuurwerk dat we afgeschoten hebben in elk geval tot plezier en verwondering heeft geleid. Het is ook alsof je deze nacht meer dan welke andere tot in je nieren voelt: het is niet af. Zoveel niet opgelost. Zoveel grote problemen! Je durft je eigen zorgen er haast niet bij op te tellen. En wat we elkaar ook toewensen, het is er niet tegenop gewassen. Want wat moet er allemaal niet veranderen?

Transformeren doe je gelukkig dagelijks. Het hoeft niet allemaal in een nacht. Als ik een beetje m'n best doe kan ik ook zonder scrubcrème een laagje huid afpellen bij mezelf en daaronder komt de nieuwe alweer te voorschijn. Als rupsen zijn we in onze cocons. En jaar op jaar en dag op dag vernieuwen we ons en schudden we de draden van ons af.

In de bijbel is het een oud thema. De mens lijkt er niet voor stilstand geboren maar is voortdurend onderweg. En tussen alle voorspelling van dit jaar als jaar van ontevredenheid, crisis, groeiende haat en jaloezie of juist: klein huiselijk geluk of zelfs geestelijke hygiëne wat dat ook wezen moge... wil ik bij dát oude verhaal 'tégen de stilstand' mijn oor nog wel even te luisteren leggen - het schijnt nog tegen depressie te helpen ook!

In de Schrift is het nooit af. En is het altijd 'straks' en 'later'. De mens die meestal niet met eigen ogen ziet dat het af is. Overhaupt niet. We sterven zelfs voor we 't zien en naar vrede op aarde, gerechtigheid en bevrijding wordt ons met vallen en opstaan geleerd, is het een lange weg te gaan. Een verhaal waar de mens telkens opnieuw leert de koffers te pakken. En hoe moeilijk dat is: uit gehechtheid en patronen los te breken. Denkpatronen ook. Een kaartje had ik ooit - ik kon het niet meer vinden - waar je zo'n mens op weg ziet. Met een koffer in de hand maar met allerlei draadjes verbonden met wat achter ligt: huis en haard, en veiligheid, fijne en zelfs minder fijne dingen die je evenzeer in de tang kunnen hebben. Hoe daaruit los te komen. In de bijbel is de weg ergens héén ook altijd ergens *uit*. Uit de tuinen van het paradijs, daar begint het al, want in de omheining is het niet. Ga *uit* je land, wordt Abraham en Sara toegeroepen. Uit wat je vertrouwd is: wees onderweg. Niet omdat het het fijnste is, maar omdat het misschien zo alleen maar kan. Ik zal je uitleiden *uit* Egypte, zegt de Eeuwige tot de Hebreërs. Want niet voor de verdrukking zijn we geboren en voor Egypte zeker niet en het is niet voor niets dat aan dat uitleiden in telkens nieuwe situaties herinnerd wordt en Israël in herinnering wordt gebracht: hier niet, hier nog aan voorbij. Voorbij terreur, macht en honger. Voorbij aan het weten en de zekerheid, en hopelijk ook aan wanhoop, onmacht en verdriet. Hoe een levenslange weg dat is. Nieuw te worden en te vertrouwen. Generaties lang zelfs.

En dan is er het evangelie van Lucas. Ook een reisverhaal. Lucas die veel met de andere evangelisten gemeen heeft, maar op een punt afwijkt: hij giet zijn verhaal over Jezus in de

vorm van een reis. Dat meer dan een levensverhaal te willen zijn van Jezus' geboorte tot zijn dood lijkt te willen aansluiten bij die reizende geschiedenis van Israel. Dat reizen dat ook een loskomen is. Uit de patronen, uit de zekerheden, uit de macht. Waar Lucas helemaal vol van lijkt te zijn: dat heeft hij Jezus zien doen. En hij laat – en dat zullen we horen de komende weken bij de stukken die alleen Lucas heeft - de 'gezalfde' een opmerkelijke gang maken. Waarbij de plaatsen die Jezus aandoet in het oog vallen, de richting van de weg. Naar Jeruzalem, waar op het moment dat Lucas dit schrijft de tempel verwoest is door Romeinse hand. Dan naar het land buiten de stad. Middenin de machtscentra van politieke en ook religieuze macht en dan naar de gewone mensen in Galilea. Of, over de grens van met wie je nog om wilt gaan: naar Samaria. En uiteindelijk naar Rome, spits van het keizerlijk imperium, waar Lucas zelf zich bij het schrijven van het evangelie waarschijnlijk bevindt en uiteindelijk de randen der aarde. Waar niet alleen Israel doel van het goddelijk handelen is, dat mag duidelijk zijn. Telkens geldt: ook daar nog voorbij! En alsof het al onze verbeelding te boven moet gaan, zijn er die wonderbaarlijke verhalen van wonderen en genezing. Staat wie het denkt te weten regelmatig 'versteld' en 'geschiedt' wat niemand verwacht bij altijd weer gewone mensen, of juist bij wie het weten, voor wie iedereen buigt...

Een vader en een moeder brengen een kind in de tempel, ook zo'n stukje dat alleen bij Lucas voorkomt. Waar - in zijn verhaal althans - de tempel nog overeind staat. De route naar het koninkrijk die bij Lucas kennelijk dwars door de tempelmacht gaat (al is het er ook voor bestemd!) en tegelijk dwars door wat Rome heeft menen te kunnen vernietigen. En daar gebeurt het aan de meest gewone mensen die hun allergewoonste rituelen uitvoeren. Dat is kennelijk belangrijk voor Lucas: ze doen precies wat ze horen te doen. Niets bijzonders. De reiniging zo ongeveer een maand na de geboorte. Het offer. Niet een schaap als de rijken, maar heel gewoon wat duiven. Daar gebeurt het. En twee oude mensen zijn erbij. Simeon en Hanna die als een soort Abraham en Sara 'uitzien' naar wat gezien hun leeftijd nauwelijks meer aannemelijk lijkt: de vertroosting van Israel – het lijkt wel een verhaal van nu! – en de bevrijding van Jeruzalem: dat zijn toch zinnen waar nog steeds je hart warm van wordt als je dat nu leest..! Simeon die een gerechte wordt genoemd - niet voor niets - die zich hield aan de wet. En *uitzag!* Zijn naam betekent 'verhoord'. En naast hem een in de geschiedenis haast vergeten profetes: Hanna de 'begenadigde'. Dochter van Fanuël dat is 'het Aangezicht van god'. Deze mensen laat Lucas in zijn verhaal niet sterven eer ze het kind hebben gezien. Dat 'aangezicht van God' bij mensen. Het kind dat zelf de weg is gegaan en voorbeeld werd voor zoals Lucas ze noemde: *de mensen van de weg*. In één groot reisverhaal. Rond dit mensenkind, dat als geen ander patronen (politieke patronen, denkpatronen) deed wankelen. Het lied, de lofzang, van Simeon hoorde ik pas nog zingen in het klooster, waar het vanouds een plaats heeft gekregen in de 'completen', het avondgebed. Alsof het de dag completeert: Ach wat we nog niet gezien hebben, het zal wel komen. Ook al wordt het nog nacht.

De dichter Hans Andreus zei het in een mij toegeschoven gedicht zo:

Ik wil het altijd weer:
wonen in een dik huis,
mij warmen aan heilig vuur.
Maar ik sta op open land,
geen mens of dier om mij heen,
de wind van het licht in de rug.
Ik wil niet terug.

Laten we het zo aandurven samen. Laten we dit elkaar toewensen: in die openheid te gaan!
Juut Meijer

Gelezen: Lucas 2, 22-40